

کتابخانه جامع
جامعه العلوم
معاونت پژوهش
مرکز جهانی علوم اسلامی
۱۳۸۸

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته فقه و معارف اسلامی

عنوان:

ناسیونالیسم از دیدگاه اسلام یا انترناسیونالیسم اسلامی

استاد راهنما:

حجة الاسلام والمسلمین حاج آقای پیمبر پور

نگارنده:

سید رشید صمیمی

سال ز صمیمی: ۱۳۸۱

کد تحویل ۱۱۸۴۶۴۷

فلسفه و کلام

کتابخانه جامع مرکز جهانی علوم اسلامی

شماره ثبت: ۳۳۸

تاریخ ثبت:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

- ۷ تقدیم:
- ۸ تقدیر و تشکر:
- ۹ چکیده پایان نامه:
- ۱۰ مقدمه:
- ۱۱ جلوه‌های اجتماعی ناسیونالیسم:
- ۱۴ کلیات
- ۱۵ هدف تحقیق:
- ۱۶ ضرورت و اهمیت تحقیق در باره موضوع مورد نظر:
- ۱۶ ۱- تحولات اجتماعی و خلأهای موجود:
- ۱۷ ۲- دفاع در مقابل تهاجم فرهنگی:
- ۱۷ ۳- داشتن ثمرات پرورشی:
- ۱۸ پیشینه تاریخی ناسیونالیسم یا ملت‌گرایی در اروپا:
- ۲۳ پیدایش و رشد ناسیونالیسم در کشورهای اسلامی:
- ۲۳ ناسیونالیسم مصر:
- ۲۴ ناسیونالیسم ترک:
- ۲۵ ناسیونالیسم عرب:

بخش اول: ناسیونالیسم و ملی‌گرایی

- ۲۸ فصل اول: واژه‌شناسی
- ۲۹ ۱- ملت و ملیت
- ۲۹ ۱-۱- واژه ملت در قرآن:
- ۳۱ ۱-۲- معنای اصطلاحی کلمه ملت:
- ۳۲ مفهوم ملیت از دیدگاه تاریخی
- ۳۴ ۱-۳- ملیت از نظر اجتماعی:

۳۷	۲- نژاد.....
۳۷	۲-۱- نژاد و نژاد پرستی:.....
۴۰	۲-۲- نژادگرایی در کلام امام خمینی (ره).....
۴۱	۳- تعصب و گرایش.....
۴۱	۳-۱- شاخصه ملیت و نقد منطقی آن:.....
۴۷	۳-۲- تعصب و گرایش ملی.....
۴۷	۳-۲-۱- تعصب ملی و نقد آن:.....
۵۰	۳-۲-۲- ملی گرایی یا گرایش به ملیت.....
۵۱	۳-۳- ملت پرستی در جهان معاصر:.....
۵۸	فصل دوم: ناسیونالیسم و مشخصه‌های آن.....
۵۹	۱- ناسیونالیسم و معیارهای آن.....
۵۹	۱-۱- معیارهای ناسیونالیسم:.....
۶۲	۱-۲- نقد عقلی - منطقی معیارها:.....
۶۳	الف - نسل:.....
۶۴	ب) سنن:.....
۶۵	ج) میهن، وطن و جنبه‌های مثبت و منفی آن:.....
۷۰	د) زبان.....
۷۲	ه) رنگ:.....
۷۳	و) اقتصاد:.....
۷۵	۳- مقتضیات جامعه و اقدامات سطحی و روبنایی.....
۷۵	۳-۱- طبیعت و نقش آن در تکون ملت‌ها و ملیت‌ها:.....
۷۹	۳-۲- تفکر وارداتی:.....
۸۲	فصل سوم: اسلام و ملی گرایی.....
۸۳	۱- ملاکهای حقیقی و واقعی.....
۸۳	۱-۱- ملاک‌های حقیقی.....

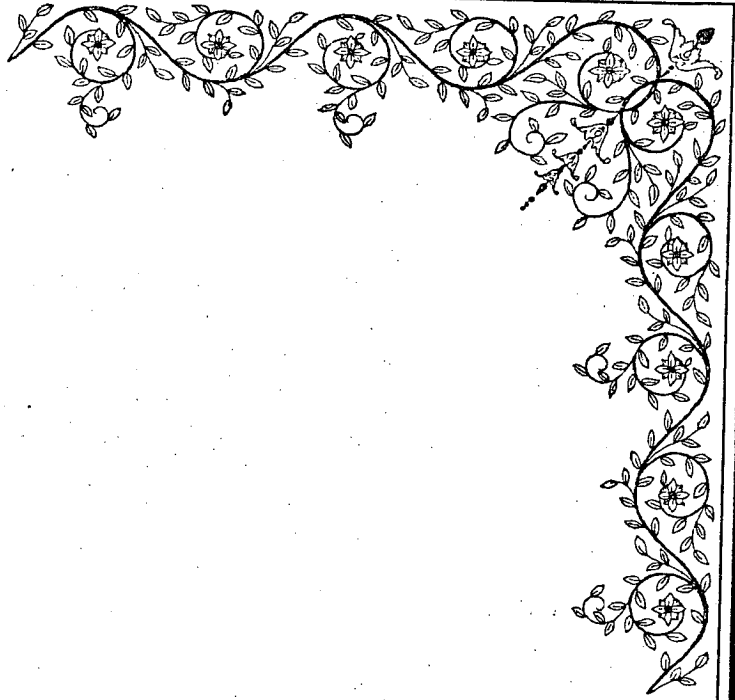
- الف) انسانیت: ۸۳
- ب) فطرت به عنوان بنیاد حقوق در جوامع انسانی: ۸۴
- ۱-۲- مرزهای واقعی: ۸۵
- الف) اشتراک آلام و احساسات حقیقی و انسانی: ۸۸
- ب- وحدت و محرومیت ۸۹
- ۲- تفکر جهان شمول اسلام ۹۴
- ۲-۱- اسلام و ملیت: ۹۴
- ۲-۲- انترناسیونالیسم اسلامی ۱۰۰
- ۲-۳- مبارزه اسلام با تعصب‌های جاهلی ۱۰۹
- ۳- معنویت و جامعه توحیدی ۱۲۲
- ۳-۱- معنای صحیح جامعه توحیدی «در کلام امام خمینی (ره)»: ۱۲۲
- ۳-۲- ملتی بر اساس انسانیت و معنویت ۱۲۳
- ۳-۳- ریشه یابی انحطاط مسلمین و پیشرفت غرب: ۱۲۹
- ۳-۴- مقیاسهای اسلامی ۱۳۱
- ۳-۵- ملاک اتحاد و تفرق در اسلام: ۱۳۷
- ۳-۶- مودت و اخوت در (کلام حضرت امام (ره)): ۱۴۲

بخش دوم: روابط و حقوق بین الملل اسلامی یا انترناسیونالیستی اسلامی

فصل اول: گذری بر اصول حاکم بر روابط و حقوق بین الملل از دیدگاه

- اسلام ۱۴۵
- ۱- مطالب مقدماتی ۱۴۶
- الف- حق و منشأ آن: ۱۴۶
- ب- منشأ حق و تکلیف ۱۴۷
- ۲- اصل همزیستی مسالمت آمیز: ۱۴۹
- ۲-۱- رجوع به قرآن ۱۵۰
- الف- عدم تحمیل ایمان (گرایش قلبی به دین) ۱۵۰
- ب- شیوه‌های تبلیغ و مسأله مسالمت آمیز بودن آن: ۱۵۱

- ج - روابط مودت: ۱۵۲
- د) صلح و احیاء همزیستی: ۱۵۳
- ه) صلح همگانی ۱۵۴
- ۲-۲ - عملکرد پیامبر اسلام ۱۵۴
- ۲-۲-۱ - منشور مدینه: ۱۵۵
- ۳ - اصل رسالت و تفکر جهانی اسلام ۱۵۸
- ۳-۱ - دو بعد زمانی و مکانی: ۱۵۸
- ۳-۲ - هماهنگی رسالت جهانی و اصل همزیستی ۱۵۹
- ۴ - اصل اعتزال (عدم مداخله - بی طرفی): ۱۶۰
- ۴-۱ - کاربرد واژه «اعتزال» در قران و فرهنگ اسلامی ۱۶۰
- ۴-۲ - اعتزال در فرهنگ اسلام: ۱۶۲
- ۴-۳ - اعتزال در زمان پیامبر: ۱۶۳
- ۴-۴ - مداخله و نقض بی طرفی: ۱۶۳
- ۵ - اصل وفا به تعهدات: ۱۶۴
- سخن پایانی: ۱۶۷
- فصل دوم: پاسخ به شبهات ۱۷۱
- ۱ - سرزمین‌ها و عوامل عرضی: ۱۷۲
- ۲ - اسلام و حقوق شهروندان: ۱۷۳
- ۳ - اسلام و برده‌داری: ۱۷۴
- ۳-۱ - برخورد اسلام با نظام برده‌داری: ۱۷۴
- ۳-۱-۱ - زمینه‌ها و عوامل انعطاف اسلام در مقابل برده‌داری: ۱۷۵
- الف - فلسفه برده‌داری (سبب رقیت): ۱۷۵
- ب - دستورات اخلاقی اسلام در زمینه‌ای آزادی بردگان: ۱۷۷
- ۴ - نماز و شرط بودن زبان عربی در آن: ۱۷۸
- فهرست منابع ۱۸۰

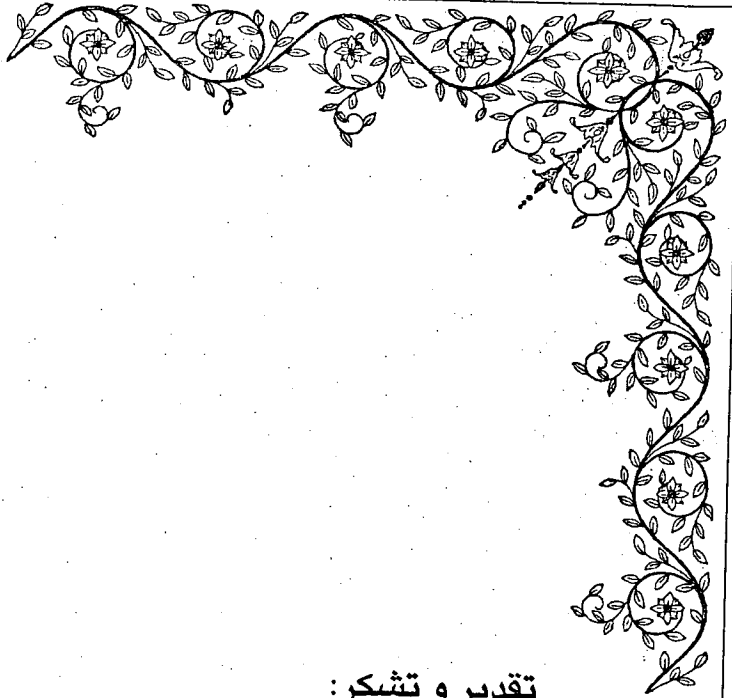
تقدیم:

این تحفه ناچیز را به ساحت مقدس ولی عصر (عج)

تقدیم می‌نمایم و امیدوارم چشمان مشتاق همه منتظران به

جمال عالم آرای آن حضرت روشن و منور گردد.

تقدیر و تشکر:

از استادان ارجمند، مسئولان محترم واحد پایان نامه مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی تشکر می‌نمایم و نیز از خانواده‌ام به خصوص از مادر گرامی‌ام و نیز همسر عزیزم که فضای آرام و مناسب، جهت مطالعه را برایم مهیا ساختند تشکر مخصوص می‌نمایم.

چکیده پایان نامه:

این پایان نامه تحت عنوان ناسیونالیسم از دیدگاه اسلام تدوین یافته است. مهمترین سؤالی که در این تحقیق برای نویسنده مطرح است. این است که: اسلام چه دیدگاهی در زمینه ناسیونالیسم و ملی‌گرایی دارد؟ و برای رسیدن به جواب مورد نظر شاخصه‌های زیر را مورد استفاده قرار داده است. و تعریفی روشن ارائه نموده است:

- ۱- شناخت دقیق ناسیونالیسم و بررسی جنبه‌های مثبت و منفی آن.
 - ۲- ملاک و مصادیق ناسیونالیستی (معیارها) و نقد و بررسی آنها.
 - ۳- دیدگاه اسلام و امتیازات، با توجه به وضعیت کنونی جوامع بشری.
 - ۴- بیان اصولی روابط بین الملل اسلامی در جهت تبیین دقیق دیدگاه فراوطنی این دین.
 - ۵- پاسخ به برخی از شبهات در این مورد (به عنوان مباحث استطرادی).
- برای تدوین و گردآوری این پایان نامه در کل از ۷۸ منبع استفاده شده که ۱۸ تا از آنها مربوط به منابع اهل سنت و ۲۰ تا از آنها مربوط به منابع غربی است.

مقدمه:

وضعیتی که در نگاه اول کشورهای اسلامی، نمود و برجستگی بیشتر داشته و قابل مشاهده است، عقب ماندگی علمی، فرهنگی و اقتصادی مردم آن کشورها است. مسلماً عقب ماندگی در هر بعد از ابعاد مذکور زمینه ساز اختلاف و تشتت در بین اقشار مختلف آن جوامع می باشد. و هر روز شاهد درگیریهای قومی و نژادی در یک کشور و یا تنش بین کشورهای اسلامی همجوار و... می باشیم با علت سنجی و بررسی عوامل موجد عقب ماندگی شتت و اختلاف را به عنوان عوامل اساسی وضعیت نابسامان این گونه جوامع می یابیم.

ناسیونالیسم (nationalism): از مقوله های جنجال برانگیزی است که در سده های اخیر در مجامع روشنفکری اروپا و سایر کشورهای جهان جایگاه و مکانت ویژه ای یافته است. با ریشه یابی آن می توان علت العلل به وجود آمدن آن را مبارزه با تسلط بیگانگان، آگاه ساختن اقشار جامعه و ایجاد خودباوری در مردم، جهت استفاده بهینه از قابلیت ها و استعداد های خودی دانست که همان کشف سرمایه های ملی (سرمایه های مادی و معنوی) در جهت دست یافتن به استقلال و خودکفایی است و بانگامی گذرا به ناسیونالیسم و هدف واضعان این اندیشه، طبع نیکوپسند انسان آنرا تحسین می کند، اما اگر نظری به نتایج عملکرد طرفداران این طرز تفکر

بیندازیم، می‌بینیم که اعتقاد به این اندیشه منشأ عداوت‌های فراوان در بین اقشار یک جامعه و نیز در بین جوامع گوناگون شده و جنگ‌ها و درگیری‌های خونینی را در جهان به وجود آورده است که به عنوان نمونه می‌توان به جنگ جهانی دوّم و ادّعی برتری نژادی آلمان و ایتالیا (عقیده نازیسم و فاشیسم) بر سایر نژادها اشاره کرد. یعنی عقیده به ناسیونالیسم آن را به عنوان تعصبات قومی، نژادی، ملی، منطقه‌ای، زبانی و... مطرح ساخته است. که هر کدام از عناصر فوق به عنوان یک عنصر اختلاف برانگیز در بین جوامع بشری است.

جلوه‌های اجتماعی ناسیونالیسم:

با توجه به ویژگیهای ناسیونالیسم، این مکتب اثرات اجتماعی سیاسی مختلفی در جامعه بجا می‌گذارد. عمده‌ترین این آثار عبارتند از:

۱- اعتقاد به جدایی دین از سیاست: یکی از پایه‌های ناسیونالیسم چشم پوشی از پیوندهای دین و سیاست است. ناسیونالیسم ادّعا دارد که مبنا قرار دادن معتقدات دینی باعث بیگانگی ملی می‌شود. و اقلیت‌های دینی در جامعه خود را بیگانه حسّ می‌کنند.

۲- اعتقاد به این که در هر مورد در مقابل بیگانه باید از «هم میهن» خود دفاع نمود، چه برحق باشد و چه نباشد.

۳- احترام، بزرگداشت و تقریباً پرستش شخصیت‌های ملی و قهرمانان تاریخی کشور خود.

۴- احیاء مظاهر باستانی: اعتقادات کهن را، بدون آنکه مورد ارزیابی

عقلی و منطقی قرار دهد، صرفاً به دلیل «خودی بودن» و «ملّی بودن» می پذیرد و احیاء می کند.

۵- تحریف تاریخ به منظور خود بزرگ نمودن و اسطوره سازی به منظور القاء احساس عظمت به ملت خود.

۶- قدرت بخشیدن به علائم خاص: علائم خاصی از قبیل پرچم، نشان ملّی (مانند شیر و عقاب) و سرود ملّی، مقدس بشمار می روند تا جایی که انسانها موظف می شوند، خود را به خاطر آن فدا کنند.

هر کدام از جلوه های فوق نوعی جنبه های مورد اختلاف و تفرقه را کوشزد می کند. اگر ما بتوانیم یک ملاک اصیل را مورد که تأیید فطرت الهی انسان نیز باشد، مدنظر قرار دهیم، خواهیم توانست تمام آحاد بشری را تحت یک لوا و یک پرچم گرد هم آوریم و به آنها توحید عملی و عقیدتی بخشیم. زیرا آن ملاک اصیل و کلّی، دیگر هیچ نژاد، ملیّت، قوم، قبیله، رنگ، زبان و... خاصی را به رسمیت نمی شناسد. آن ملاک اصیل، دینی است که خداوند برای انسان مشخص کرده، که همان اسلام راستین می باشد. اگر اسلام مدنظر قرار داده شود دیگر عرب با عجم، ترک با فارس اختلافی ندارند و دیگر در جامعه انسانی هیچ نژاد یا قبیله ای نمی تواند ادّعی برتری بکند، زیرا اسلام یک معیار که همان تقوای الهی است را فقط به عنوان عامل برتری و تفوّق به رسمیت شناخته است. ما در این تحقیق به بررسی ناسیونالیسم به عنوان یک پدیده جهانی از دیدگاه اسلام پرداخته ایم؛ و آن را ورود بخش ناسیونالیسم ملّی گرایی و گذری بر روابط و حقوق بین الملل اسلامی تنظیم نموده ایم که بخش اول در سه فصل در بخش سوم در دو فصل آمده است.

این تحقیق به عنوان پایان نامه کارشناسی ارشد گرایش فقه و اصول (موضوع فقه سیاسی) جهت ارائه به واحد پایان نامه مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی (مرکز جهانی علوم اسلامی) تدوین و تألیف گردیده است در پایان از راهنمایی های دلسوزانه استاد ارجمند جناب حجة الاسلام و المسلمین حاج آقای پیمبرپور (استاد راهنمای این جانب) و تمامی عزیزان و دوستانی که در واحد پایان نامه زحمت کشیده اند، تشکر و قدردانی می شود و از درگاه الهی برای همگان موفقیت و سرفرازی را مسألت می نمایم.

قم مرکز جهانی علوم اسلامی

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

سید رشید صمیمی

کلیات

۱- هدف تحقیق:

آنچه که می‌توان به عنوان ویژگی اساسی برای اهداف بر تحقیق ذکر کرد، این است که آن اهداف به عنوان کلی‌ترین و آرمانی‌ترین مطلب مطرح شود و تمامی سیاست‌گذاری‌های تحقیق در جهت رسیدن به آن اهداف پایه‌ریزی گردد و مسلماً ضرورت‌ها و نیازها بر اساس آن مد نظر قرار خواهد گرفت.

در این تحقیق ما در صدد تحلیل و بررسی مقوله ناسیونالیسم از دیدگاه اسلام هستیم و نظریه‌های مختلف را در زمینه‌های نژاد، زبان، رنگ، ملیت و سایر ملاک‌های قابل تصور در شکل‌گیری ناسیونالیسم از دیدگاه عقلی - منطقی و نیز از دیدگاه متون اسلامی و سنت نبوی مورد نقد و بررسی قرار خواهیم داد. و در مورد اندیشه فراوطنی اسلام نیز اصول حاکم بر روابط بین‌الملل از دیدگاه این مکتب را به بررسی خواهیم نشست. پس به طور کلی می‌توان گفت که هدف از این تحقیق، بررسی نقاط ضعف و قوت تفکر ناسیونالیسم از دیدگاه مبانی فرهنگ اسلامی است که در این زمینه از منابع معرفتی اسلام استفاده شایانی گردیده است. و نیز روابط بین‌الملل را به عنوان بعدی از ابعاد جهان‌شمولی اسلام مورد توجه قرار دادیم و می‌بینیم این است که اسلام محدود در دایره افکار اعضا طلبانه ناسیونالیستی نیست و دارای نگرش جهانی می‌باشد.

ضرورت و اهمیت تحقیق در باره موضوع مورد نظر:

ما برای اینکه به ریشه یابی ضرورت‌های موجود در جهت تحقیق در باره این موضوع بپردازیم، باید برخی از ویژگی‌ها و زاویه‌هایی را که برای ضرورت یک تحقیق متصور است بیان نموده و با موضوع مورد نظر تطبیق دهیم.

۱- تحولات اجتماعی و خلأهای موجود:

در نظر داشتن تحولات و مسائل اجتماعی، یکی از مبانی‌ای است که می‌توان ضرورت تحقیق را از منظر آن بررسی نمود. نگاهی به جوامع بشری این نکته را برای ما روشن می‌سازد که پدیده گرایش به خود و خودی و نیز طرد عناصر اجنبی یا حداقل تحقیر آن عناصر به عنوان یک واقعیت در جوامع امروزی قابل رؤیت است. نزاع‌های قومی - مذهبی و به وجود آمدن تشنج‌های اجتماعی در کشورهای گوناگون، نمونه‌هایی از بروز و ظهور اندیشه ناسیونالیستی در جوامع کنونی است که موجب به وجود آمدن خلأهای گوناگون اجتماعی شده است. جنگ داخلی دراز مدت در افغانستان و بی‌خانمانی و آوارگی هزاران نفر در این کشور یکی از تجربه‌های تلخ حاکمیت ناسیونالیسم بر وسعت اندیشه بشری است. مسلماً این واقعیت در همه جوامع انسانی، یک واقعیت ریشه‌ای و اساسی است که امحای آن با فرهنگ سازی همه جانبه و رشد استعدادها و قاطبه اجتماع در جوامع انسانی امکان‌پذیر است و در حقیقت نیاز به یک تحول فکری عظیم و جهانی بر پایه آموزه‌های فرهنگ جهان شمول دارد که همان دین اسلام با داعیه جهانی است.

۲- دفاع در مقابل تهاجم فرهنگی:

تفکر ناسیونالیسم یک تفکر مسمومی است که ریشه در بدو خلقت انسان دارد، روزی که شیطان در قبال فرمان الهی رسم استکبار را برگزید و در مقابل انسان سر به سجده فرود نیاورد و فریاد ﴿أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ﴾^(۱) سرداد، بذر اندیشه شیطانی پاشیده شد و ثمرات آن همواره در جوامع انسانی موجب تبعیضات همه جانبه و به وجود آمدن جوامع طبقاتی گردید. تا اینکه در اوایل قرن نوزدهم، توسط فلاسفه غرب، با شکل فعلی و مرسومش به عنوان یک اندیشه اصلاحی و ارمغان رهایی از تبعیضها، تقدیم بشریت شد، و روشنفکران و فیلسوف نماهای جوامع شرقی و اسلامی نیز آن را به عنوان کالای فکری جدید به تن کردند و با آن به اصلاح جوامع خود پرداختند که نتیجه آن را ما فعلاً شاهد و ناظریم. مسلماً با دید عمیق می توانیم به این نکته پی ببریم، که نقد و بررسی این اندیشه می تواند ما را با جنبه های مختلف این تفکر آشنا ساخته و در جهت دفاع و جلوگیری از آثار مخرب اجتماعی آن، مساعدت نماید. تا بتوانیم جوامع انسانی را از این بلای روحی و روانی نجات دهیم.

۳- داشتن ثمرات پرورشی:

همانطور که بیان شد، ضرورت تحقیق در باره این موضوع، با تصور ثمرات پرورشی در جامعه بشری، بیشتر احساس می شود. زیرا شناخت یک پدیده، حقیقتاً همان شناخت جنبه های مثبت، منفی و آثار دراز مدت مترتب بر آن است. و اثبات

بی‌پایگی اندیشه ناسیونالیسم، ثمرات فراوانی نظیر وحدت، برابری، برادری، اجرای عدالت و هزاران ویژگی و ثمرات مثبت انسانی را به دنبال دارد. پس این اندیشه و پندار، به معنای اعم کلمه در حقیقت نفی همه تبعیض‌ها و نابرابری‌ها است و اثبات حاکمیت اصول انسانی بر سرنوشت بشریت، که همان حاکمیت الهی است که منجر به، به وجود آمدن مدینه فاضله انسانی می‌گردد.

پیشینه تاریخی ناسیونالیسم یا ملت‌گرایی در اروپا:

«مفهوم ناسیونالیسم، با شکل فعلی و مرسوش در جهان، از اوائل قرن نوزدهم در آلمان پیدا و مطرح شد، و اصولاً یکی از تبعات حوادث اروپا در آن زمان، و نمونه‌ای از واکنش‌هایی است که در برابر انقلاب کبیر فرانسه در آن قاره به وجود آمد. انقلاب کبیر فرانسه خود واکنش و عصیان بود در برابر طرز فکر اشرافی کهن که به هیچ وجه برای توده مردم و عامه خلق ارزشی قائل نبود. از آن زمان به بعد بود که تم (Theme)^(۱) اصلی در سخنان گویندگان و آثار نویسندگان و فلاسفه، «ملت» و توده مردم و آزادی و برابری آحاد آن، گردید. آزادی و برابری که تنظیم‌کنندگان اعلامیه حقوق بشر، مدعی به ارمغان آوردن آن برای بشریت بودند، در ذات خود، مرزو ملیتی نمی‌شناخت. بدان جهت بود که شعاع انقلاب فرانسه، به زودی و در عرض یک دهه از مرزهای فرانسه گذشت و تمام قاره اروپا و پیش از همه آلمان را تحت

۱- به طرح و موضوع اصلی یک کلام، تم اصلی آن کلام گویند.

تأثیر قرار داد. در آلمان، فلاسفه سیاسی و نویسندگان، آنچنان شیفته و شایق افکار آزادیخواهانه شدند که خود را به طور کامل وقف نشر و تبلیغ آن کردند. «فیخته» فیلسوف آلمانی، از پیروان این شوق و انتشار بود. بزودی بر آلمانی‌ها معلوم شد که آزادی ادعا شده در اعلامیه حقوق بشر در آلمان فقط شامل خود فرانسوی‌ها شده و مردم آلمان از آن سهمی ندارند. «فیخته»، اولین کسی بود که در برابر این تبعیض، فریاد اعتراض برداشت. او ضمن چهارده کنفرانس مشهور خود که در آکادمی برلین ایراد کرد به عنوان عصیان و اعتراض بر این استثناء، واکنش علیه «فرانسوی» بودن آزادی و برابری، داستان «ملت آلمان» را به عنوان یک واحد واقعی و تفکیک‌ناپذیر پیش کشید، که بنا به ویژگی‌های نژاد، جغرافیا، زبان، سنن و فرهنگ، خود دارای «نبوغ ذاتی»، استقلال و حیثیت مخصوص به خود است. بدین ترتیب ناسیونالیسم آلمان که بعدها زاییده ترناسیونالیسم در دنیا گردیده به وجود آمد. ناسیونالیسم یا ملت‌گرایی در اندیشه واضعان غریبش، یعنی: «مردمی را که در قالب مرزهای جغرافیایی معین، نژاد و سابقه تاریخی، زبان، فرهنگ، سنن واحد گرد هم آمده‌اند، به عنوان یک واحد تفکیک‌ناپذیر مبناء و اصل قرار دادن و آنچه را که در حیطه منافع، مصالح، حیثیت و اعتبار این واحد قرار گیرد، خودی و دوست دانستن و بقیه را بیگانه و دشمن خواندن»^(۱) در قرن نوزدهم سه واکنش یا گرایش در برابر شعارهای انقلاب فرانسه ظهور کرد:

۱- واکنش ناسیونالیستی

۲- واکنش محافظه کاری

۳- واکنش سوسیالیسم

دو گرایش نخستین را، فلاسفه سیاسی، منحرف از اصول یا ضد انقلابی و گرایش سوّم را عدالت طلبانه خوانده‌اند. ناسیونالیسم پس از «فیخته»، متفکرانی نظیر شارل موراس و بارس را داشت که روی هم، افکار و عقاید ناسیونالیستی کشورهای گوناگون اروپا را تدوین و تنظیم کردند. موراس، فکر «واحد ملّی تفکیک‌ناپذیر» را تا آنجا پیش برد که برای مجموعه ملّت، یک شخصیت واقعی حاکم بر شخصیت و اراده فرد قائل شد. و این شخصیت جمع را در وجود دولت پیاده کرد و همین فکر بود که منشأ پیدایش رژیم‌های توتالیتار (Totalitar)^(۱)، و مرام نازی^(۲) در آلمان و

۱ - توتالیتریانیسم (totalitarianism): حکومت جمعی، نام فلسفه و حکومتی است که با وسایل مجهّز پلیسی و وضع مقرّرات در تمام شئون زندگی فرد دخالت می‌کند. و از انتقاد جلوگیری می‌نماید. دولت توتالیتار وجود دستجات و افرادی را که از حوزه قضاوت و نظارت آنها خارج باشند و یا وظیفه مشخصی در پیشبرد هدف دولت نداشته باشند تجویز و تحمّل نمی‌کند.

حکومت‌های توتالیتار را اغلب جنبش‌های اجتماعی ضد دموکراتیکی ظاهر می‌سازند که در ابتدا به صورت حزب در داخل یک سیستم دموکراتیک متشکل می‌شوند و بعد از در دست گرفتن قدرت، دموکراسی را از بین می‌برند. در این نوع حکومت، حدود قانونی برای مداخلات دولت در حیات جامعه وجود ندارد. مانند حکومت‌ها آلمان نازی و ایتالیای فاشیست.

۲ - نازیسم (ناسیسم): اصطلاحی که اغلب برای شکل حکومت و تئوری‌ها در زمان آدلف هیتلر به کار می‌رفت و گاهی نیز مترادف فاشیسم برای نظریه‌های مشابه و رژیم‌ها، در دیگر کشورهای جهان مورد استعمال قرار می‌گرفت.

کلمه نازی (Nazi) علامت اختصاری حزب «ناسیونال سوسیالیست»، حزب فاشیست مسلکی هیتلر است. این حزب، دشمن کلیه مدنیت و انسانیت است و به طور کلی فاشیسم عبارتست از روشی از حکومت که به حد